

Aggódjunk-e a magyar demokráciáért?

Miközben hazai és külföldi elemzők, politikusok folyamatosan aggódnak a magyar demokráciáért, egy friss nemzetközi felmérés szerint a térségben itt a legerősebb a polgárok elkötelezettsége a liberális demokrácia iránt. Az adatok alapján, a demokráciát féltőknek sokkal inkább Bulgáriáért, Lettorszáéért és Szlovákiáért kellene aggódniuk.

A nemzetközi tanácsadó testületében Bajnai Gordont is magáénak tudó pozsonyi székhelyű GLOBSEC nevű kutatóintézet [legfrissebb kutatásában](#) - 2020 márciusában - tíz ország polgárait kérdezte meg politikai értékválasztásairól és helyzetértékeléseiről. A kérdések a média függetlenségétől kezdve a liberális demokrácia értékeinek támogatottságáig kísérelték meg felmérni, milyen is ma a demokrácia megítélése Közép-Európában. A tíz országból kilenc nem okoz meglepetést, hiszen ezt az országcsoportot – amely a három balti államból, a négy visegrádi országból, valamint Bulgáriából és Romániából áll – természetes egységként szokták kezelni az elemzők.

Új és fölöttébb hasznos újítás ugyanakkor Ausztria szerepeltetése a felmérésben. Egyrészt Ausztria mintaország lehet a térség többi állama számára, azaz az itt mért értékek viszonyítási alapként is jól szolgálnak az összehasonlításban. Másrészt pedig talán ez is ösztönzi Ausztriát arra, hogy megtegye a magára régóta várható geopolitikai fordulatát, hogy Németország kistestvéréből – ahová a második világháború utáni időszakba szorult – végre ismét Közép-Európa egyik meghatározó államává váljon.

A felmérés kétségtelenül legnagyobb jelentőségűnek szánt kérdése mintegy összefoglalja a politikai rendszerrel szemben fennálló állampolgári attitűdök két végpontját, amikor választani kéri a polgárokat, hogy inkább a liberális demokráciát támogatóknak-e, vagy egy olyan rendszert, ahol egy erős és határozott vezető parlament és választások nélkül irányítaná az országot. A kérdésre adott válaszok talán sokak számára kellemetlen képet mutatnak a közép-európai polgárok demokráciához való viszonyáról. Tegyük rögtön hozzá: Magyarország kivételével.

Magyarországon ugyanis a válaszadók 81 százaléka választaná a liberális demokráciát, míg mindössze 12 százalék támogatná a választások nélkül uralkodó erős vezetőt. A térségben csak Ausztriában jobb ez az arány a liberális demokrácia szempontjából, ahol 92 százalék támogatja a liberális demokráciát, szemben a hét százaléknyi ellenzővel. Hozzánk legközelebb még az észtek állnak, ahol 17 százalék támogatja a diktatúrát, míg 65 százalék a liberális demokráciát. Csehországban és Lengyelországban azonban a diktatúrát támogatók aránya már eléri a lakosság egynegyedét – 24, illetve 26 százalékot -, a liberális demokrácia támogatóinak aránya pedig 60, illetve 66 százalék.

Ezt a csoportot követően jönnek azok az országok, ahol a liberális demokrácia támogatottsága nem tűnik különösebben meggyőzőnek. Románia áll még ezek között viszonylag a legjobban. Itt legalább a megkérdezettek fele azt állította, hogy a liberális demokrácia jobb, mint a diktatúra, és csak a megkérdezettek egyharmada – 34 százalék – áll egyértelműen a választások nélküli erős vezető oldalára. Szlovákiában és Litvániában már csak 49 százalék áll ki a liberális demokrácia mellett, és míg Litvániában 27, addig Szlovákiában 38 százalék támogatja egyértelműen a nem demokratikus alternatívát. A balti államoknál is meglepő ez az elfordulás,

Szlovákia esetében viszont kifejezetten sokkoló, hogy egy visegrádi országban a demokrácia és a diktatúra támogatói között mindössze tíz százaléknyi különbség van.

A legrosszabbul a balti országok közül Lettorszáiban szerepelnek a demokrácia támogatói. Itt ugyanis mindössze 43 százalék támogatja a demokráciát és 35 százalék a diktatúrát. Ha Szlovákiában szoros a két tábor támogatottsága közötti verseny, akkor itt kifejezetten kiegyenlített. Végül pedig, jöjjön akkor a legrosszabbul szereplő ország, Bulgária, ahol a lakosságnak alig több, mint egyharmada – 35 százalék – mondja azt, hogy a liberális demokrácia jobb, mint a diktatúra, míg a relatív többség – 45 százalékkal – egyértelműen a választások és parlament nélkül kormányzó erős vezető mellett teszi le a voksát.

Miközben tehát sokak szemében az elmúlt tíz évben Magyarországon többször megsemmisülni látszott a liberális demokrácia, a felmérés azt tanúsítja, hogy az állampolgárok több mint négyötöde számára továbbra is ez a támogatott modell. Ráadásul, a többi kérdésre adott válasz azt is megmutatja, hogy nem valami földalatti ellenállásra kell gondolnunk, amikor ezeket a válaszokat nézzük. A magyar válaszadók ugyanis semmilyen szempontból nem térnek el a régióbeli átlagtól a többi kérdésre adott válasz során, kivéve a médiahelyzetre adott értékelésüket.

Mindez persze nem azt jelenti, hogy ne kellene komolyan vennünk a közép-európai demokráciákat fenyegető bizalmi válságot. A felmérés is azt támasztja alá, hogy térségünkben a demokrácia sokat veszített vonzerejéből. Az állampolgárok csalódottnak, becsapottnak érzik magukat számos országban, úgy érzik, hogy a demokrácia – a népuralom – valójában nem az ő uralmukat jelenti. Bulgáriában, Lettorszáiban és Szlovákiában kifejezetten nyugtalanító a helyzet, az adatok alapján a demokrácia legitimitása ezekben az országokban aggasztóan alacsony.

Tanulásként adódik hát: amikor Európa demokráciáit értékeljük, az elemzőkön és politikusokon túl talán néha a polgárokat is meg kell kérdeznünk.

2020.06.24. Dr. Navracsics Tibor